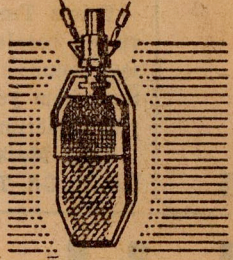

Geçmişte — Bugün

Hazırlayan :

FERİDUN FAZIL TÜLBENTÇİ

(İktibas ve tercüme hakkı mahruzaur)

Biz Türk oğlu Türk Erzurumu böyle müdafaa ettik

72 yıl evvel bugün, 9 kasım 1877 de Erzurum kapılarında Topdağı savaşını vermiştik. Düşman Erzuruma dayanarak, kalenin teslim olmasını istemiş ve:

— Eğer muhalefet ederseniz topraklarımız şehri ve istihkâm-ları tamamen tahrip edecektir. Bu kadar çoluk çocuğun veba-linden korkunuz.

Demişti. Durumumuz parlak değildi. Talihi harp bize bir türlü gülmemişti. Düşman gerek adet ve gerek malzeme bakımından bizden kat kat üstündü. Binbir mahrumiyet içinde idik. Halktan bir kısmı şehri tehliye etmişti. Askeri doyur-mak bile bir mesele idi. Buna rağmen teslim olmayacaktık. Erzurumu sokak, sokak, ev ev müdafaa edecektik. Kumandan Gazi Ahmet Muhtar Paşa şu cevabı verdi:

— Erzurumu müdafaa edenlerin maddî ve mânevî kuv-veti herşeyin üstündedir. İnayeti İlâhiyeden ümidimiz berke-maldir. Kaleyi son damla kanımıza kadar müdafaa edeceğiz.

Gazi Ahmet Muhtar Paşa durumu İstanbul'a da bildirmiş ve eğer hiç bir çare kalmazsa, askerlerini toplayarak bir hu-ruç hareketi yapacağını ve bu suretle muhasara hattını yara-rak çıkacağını yazmıştı. Gelen cevapta; «Asıl iş göreceğ ve devletin üzerinizdeki hak ve nimetini ifa ve milletin sizden beklediği eseri hamiyeti ispat edecek gün bugündür. Bulun-duğunuz hal ve mevki ki onun ademî muhafazası cümlemize kıyamete kadar tarihlerimizden çıkmayacak ve namusu aske-rimize şin verecek bir yâdı hazin olacaktır.»

Cümleleri de vardı. Ordunun mukadderatına iştirak etmek üzere şehirde kalan bir kısım halk, paşaya ne emrederse der-hal tereddütsüz yerine getireceklerine söz vermişlerdi.

Düşmanın evvelâ Topdağı tabyalarının platosuna hücum etmiş ve bunlardan iki ve üç numaralı tabyaları ele geçirmiş-ti. Fakat bir numara tabyada, Topdağının kahraman kuman-danı kaymakam Fahri Bey ağır yaralandığı halde bunu as-kerlerinden gizlemiş, Gazi Ahmet Muhtar Paşaya vaziyeti bil-dirmişti.

— İki ve üç numaralı tabyalar düştü. Ben yaralıyım. Bu-lduğum bir numaralı tabya son nefere kadar dövülecektir.

Erzurumu kurtarmak için evvelâ Topdağı tabyalarını kur-tarmak lâzımdı. Ahmet Muhtar Paşa halkın vatanperverliğine de müracaat etti. Taburlar hazırlanırken, müezzinler minare-lerden eli silâh tutanları vatan müdafaasına çağırıyordu. Yi-ğitlerin kuşakları sarıldı. Tozluklar çekildi. Kaptan Mehmet Paşa kumandasındaki iki taburluk bir kuvvet Aziziye tabya-sına doğru hareket etti. Bunu baltaları ile, bıçakları ile, kaz-ıma ve sopaları ile halk takip ediyordu. Gazi Ahmet Muhtar Paşa eski bir şövalye gibi kılıcını çekmiş, halkın başında Kars kapısına doğru yürüyordu. Bu ne yürüyüştü Yarabbi? Bu imanın karşısında hangi ordu durabilirdi. Sanki Erzurum ayağa kalkmış, vatan müdafaasının bir sembolü olmuştu. Ön sırada saçlı sakalı bembeyaz olmuş bir ihtiyar çapasını kap-mış, bir yanında altmışlık karısı, öteki yanında kocasını şehit vermiş yirmilik gelini, arkalarında su taşıyan on iki yaşında bir yavru vardı. Müşirler, Ferikler, Livalar halkla omuz omu-za gidiyorlar, gelinlik kızlar, analar, babalar ve gençler hep beraber Kars kapısından çıkıyorlardı. Kapıdan ilk çıkanların arasında Fatma adında genç ve güzel bir Türk kadını ile üç genç kız da vardı. Erzurum yürüyordu.

Tabyalara işte böyle girdik. O gün akşama kadar cesaret ve feragatle dövüştük. Tüfeğe karşı kılıç, bombaya karşı bal-ta ile hücum ettik. Fatma hatun, güzel yüzünü süsleyen siyah saçlarını rüzgârda savurarak öyle düvüşüyordu ki, düşman tabyaları terkederek ricate başlamıştı. Güneş yavaş yavaş kay-bolurken, başka bir güneş doğuyor, Topdağı tabyalarına Türk bayrağı çekiliyordu.

Biz Türk oğlu Türk Erzurumu böyle müdafaa ettik.

Atatürk'ün son gecesi

11 yıl evvel bugün, 9 kasım 1938 de Atatürkümüzün has-talığı vehamete doğru bir seyir takip etmeğe başlamıştı.

Kahramanlar kahramanı eşsiz Mustafa Kemal, bu fânî dünyada son uykusunu uyuyacaktır.